

Problem i industriländernas strukturanpassning*

Vi riskerar att hamna i en situation med gradvis fallande levnadsstandard i de rika länderna, om vi inte kan återvända till ett ekonomiskt system, som är tillräckligt flexibelt för att kunna utföra den nödvändiga omställningen av resurser i ekonomin, skriver Assar Lindbeck. Behoven att omfördela resurser mellan produktionssektorer har ökat, samtidigt som man medvetet och omedvetet har sänkt det ekonomiska systemets anpassningsförmåga.

Problemet hur man ska kunna anpassa ett lands produktionsstruktur till nya omständigheter är ett intensivt debatterat ämne i de flesta OECD-länder. I ett försök att lämna bidrag till diskussionen kommer fem aspekter att lyftas fram.

1. Det finns sannolikt ett större behov än tidigare av att omfördela produktionsresurser i OECD-länderna. Två faktorer verkar ligga bakom detta. För det första har de utvecklade OECD-länderna nyligen upplevt ganska betydande förändringar i de relativa kostnaderna mellan olika sektorer i ekonomin, bl a på grund av de dramatiska förändringarna i priserna på energi jämfört med andra priser och av strängare krav från myndigheternas sida vad gäller arbetsmiljön och den yttre miljön. Den andra faktorn hänger samman med den nya konkurrenssituationen på världsmarknaderna. De kom-

parativa kostnadsfördelarna mellan olika nationer har andrats snabbare än tidigare, tex på grund av att vissa länder börjat exploatera nya råvarufyndigheter¹ och i synnerhet beroende på den teknologiska frammarschen och kapacitetssuppyggnaden i tidigare eftersläpande industriländer (såsom flera länder i Syd-Europa och tidigare Japan) och på sista tiden också i ett antal utvecklingsländer, de sk NIC-länderna (Newly Developed Industrial Countries).

2. Samtidigt med det ökade behovet av strukturella förändringar uppvisar våra ekonomier en sänkt förmåga att klara av omfördelningarna på ett smidigt sätt. Det kan vara lämpligt att särskilja fem möjliga och nära sammanhängande orsaker – några beroende på väsentliga förändringar i teknologi och utrikeshandel,

Professor ASSAR LINDBECK är chef för Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet. Hans forskning är främst inriktad på fördelnings- och näringspolitiska problem.

*Denna artikel har tidigare varit inford i *OECD Observer*.

¹ Uppenbara exempel är järnmalm (Brasilien och Australien), bauxit (Australien), koppar (Papua Nya Guinea), nickel (Nya Kaledonien), uran (Australien, Niger och Gabon), och i framtiden troligtvis också massa och papper (södra USA, Brasilien och Portugal).

andra sidoeffekter av allmänt accepterade och ofta välmotiverade välfärdsstatsreformer.

- Medan ökningen av utrikeshandeln i bearbetade varor tidigare under efterkrigstiden huvudsakligen kom till stånd mellan utvecklade länder, kan fortsatt tillväxt av en fri utrikeshandel i bearbetade varor väntas att mer och mer äga rum mellan utvecklade och mindre utvecklade länder. Relativa priser och efterfrågemönster skiljer betydligt mer mellan gruppen utvecklade länder och gruppen utvecklingsländer än mellan individuella utvecklade länder. Därför kan vi vänta oss att den tidigare handelsutvecklingen, som huvudsakligen skedde inom produktionssektorer (som stål och bilar), till viss del kommer att ersättas av mer handel mellan sektorer. Medan den tidigare utvecklingen av världshandeln sålunda, med några undantag, i huvudsak krävde omfördelning av resurser inom sektorer och i själva verket ofta inom enskilda företag, kan en framtida tillväxt av frihandeln väntas kräva en större omfördelning av resurser mellan produktionssektorer.

- Medan några av de produktionssektorer som redan tidigare upplevt svårigheter – som jordbruket, teko- och skoindustrin – dominerades av ganska små produktionsenheter, karakteriseras vanligen de sektorer som nu vidkänns tillbakagång i de utvecklade länderna – som stålindustrin, varvsindustrin, vissa kemiska industrier och kanske också bilindustrin – av stora produktionsenheter. Ibland spelar dessa företag en dominerande ekonomisk roll i en stad eller region. Strukturomvandlingen kommer därför att i framtiden hänga samman med större behov av regionala omflyttningar än tidigare. De åtföljande sociala problemen kommer då både att bli mer synliga och mer dramatiska än tidigare.

- Under 1970-talet har begreppen ekonomisk trygghet och ekonomisk jämlik-

het fått en ny innebörd. Tidigare dominerade ambitionen att garantera och utjämna inkomsterna och att hålla en allmänt hög sysselsättningsnivå. Nu ersatts den ofta av en annan, som innebär att staten skall garantera arbete och inkomst i exakt de arbeten som människor har för tillfället. Det är uppenbart att med denna omdefinition av ekonomisk trygghet och ekonomisk jämlikhet kommer möjligheterna till smidiga omfördelningar på arbetsmarknaden att minska, allteftersom regeringarna systematiskt kommer att bli tvungna att understödja företag i svårigheter.

De former som den nya trygghetslagstiftningen har tagit sig (tex regeln om sist-in först-ut) har haft effekter i samma riktning, eftersom den anställde ofta förlorar dessa trygghetsrätter, om han/hon flyttar från ett arbete till ett annat. I likhet med företagsbaserade pensionssystem så fungerar i själva verket delar av trygghetslagsstiftningen på arbetsmarknaden som en skatt på arbetskraftens rörlighet, vilket ytterligare accentuerar de rörlighetshammande effekterna av det allmänna skattesystemet och ortsbaserade subventioner till bostäder och barnomsorg. I vissa länder bidrar också hyreskontroll till en dåligt fungerande bostadsmarknad och därigenom ytterligare till arbetskraftens orörlighet. Detta är emellertid knappast något nytt fenomen.

- En fjärde orsak till många länders nedsatta förmåga att omfördela resurser ligger i den försämring som skett i kapitalmarknadernas flexibilitet. En delförklaring är den ökade beskattningen av inkomst från riskvilligt kapital som investerats i företagen jämfört med beskattningen av inkomst från andra tillgångar. I många OECD-länder är det i själva verket ett fundamentalt (om än troligen oplanerat) drag hos beskattningen av tillgångar, att de högsta skattesatserna (med hansyn tagen till inflationen) galler för olika typer av sparande och invest-

ringar som går till de mest produktiva ändamålen, såsom aktier och industriobligationer. Det betyder att sparande och finansiellt kapital slussas bort från produktiva investeringar till offentlig och privat konsumtion och till "investeringar" i olika typer av improduktivt samlande (frimärken, smycken, konst etc). En annan orsak till kapitalmarknadernas minskade effektivitet och flexibilitet är utökade statliga regleringar, som räntetak och likviditetskvoter. Dessa effekter förstärks av en snabb inflation, som skulle kräva höga nominella räntor för att skapa jämvikt på kreditmarknaderna.

Även utökade statliga ingrepp i prisbildningen på varumarknaden har med största sannolikhet bidragit till en minskad effektivitet när det gäller produktions- och investeringsbeslut, liksom när det gäller nyskapande verksamhet i näringslivet, eftersom politiskt satta priser tenderar att vara tämligen orörliga och ofta godtyckliga ur effektivitetssynvinkel. Den ökade politiseringen av beslut angående produktion och investeringar kan förväntas ha liknande effekter, i synnerhet med hänsyn till den tidigare nämnda benagenheten för politiker att ge subventioner till sjuka företag. Det är också troligt att den ökade byråkratiseringen av den interna organisationen i stora företag har försämrat produktions-systemets flexibilitet, kanske mest med hänsyn till systemets nyskapande förmåga.

Det är sålunda troligt att såväl offentlig politik som den interna utvecklingen i stora företag har hjälpt till att utveckla ett samhälle, där möjligheterna för talangfulla personer att ta nya initiativ har blivit mindre.

Konflikter mellan företagsledningen och fackföreningarna inom företag, vilka enligt många observatörer i stort sett saknas i japanska firmor, kan mycket väl komma att uppförstora dessa svårigheter när det gäller att skapa rörlighet och

handlingskraft. Även om sådana konflikter troligen har existerat länge, påverkar de antagligen det faktiska beslutsfattandet på ett mera grundläggande sätt nu än tidigare, på grund av det större inflytande som fackföreningarna har inom företagen – åtminstone till dess ett smidigare samarbete mellan företags- och fackföreningsledarna har skapats.

● Slutligen har den gradvisa avmattningen i ekonomiernas tillväxttakt och i graden av kapacitetsutnyttjande, samt den fallande kapitalavkastningen, minskat viljan att investera och kanske också viljan att förnya sig, vilket kraftfullt har hävdats i den nyligen utkomna rapporten till OECD avseende vetenskap och teknologi.² Givetvis innebär detta också att tillkomsten av nya jobb ofta förhindras, varigenom omfördelningar och anpassning till nya omständigheter blir än svårare än förut.

Den ovan beskrivna utvecklingen påverkar troligen beteendet hos företagsledare och fackföreningar på ett grundläggande sätt. Man kan i synnerhet förvänta sig att de i allt större utsträckning ägnar sig åt att bearbeta politiker i syfte att få statligt stöd, snarare än att ägna sig åt ett nyskapande av resurser. Det allvarliga är att lobby-verksamhet är ett "nollsummespel", där de ene vinner vad den andre förlorar, medan skapandet av nya resurser medför ett slutresultat som är positivt för samhället som helhet. Eftersom det är lättare att kräva skydd för befintliga jobb i existerande företag och för identifierbara personer än att kräva tillskapande av nya jobb för okända personer i ofta okända företag, kommer politiken med största sannolikhet att bromsa strukturomvandlingen ännu mer. Ekonomins tillväxttakt kan därigenom komma att dampas ytterligare, med än färre möj-

² *Technical Change and Economic Policy*, Science and Technology in the New Economic and Social Context, Paris, OECD, 1980.

ligheter till investeringar i nya verksamhetsområden som följd, vilket ger än mindre möjligheter för arbetskraften att flytta till nya jobb.

3. Åtminstone ur rent principiell synvinkel skulle regeringarna kunna motverka dessa svårigheter, dels med hjälp av makroekonomiska åtgärder i syfte att öka kapacitetsutnyttjandet, avkastningen på investeringar och därigenom också kapitalbildningen, dels genom mikroekonomisk politik som syftar till att avlägsna ofullkomligheter på olika marknader.

● När man betänker de möjligheter som finns att skapa en *makroekonomisk miljö* som är mer lämpad för anpassningar, verkar det som om två hinder är särskilt viktiga: den låga toleransen hos de anställda och deras fackföreningar vad gäller en tillräckligt hög vinstnivå hos företagen, vilket skapar en konflikt mellan tillväxt och fördelning; och den tilltagande inflationsbenagenheten i våra ekonomier, som gör en efterfrågeökning farlig från inflationssynpunkt. Det första hindret försvårar möjligheten att återställa en snabb tillväxttakt i ekonomin, det andra gör det svårt att öka graden av kapacitetsutnyttjande.

Båda hindren verkar vara svåra att avlägsna. Man kanske skulle kunna skapa en större förståelse för vinster, om man på ett bättre sätt kunde förankra vinstintresset hos människor i olika samhällsskikt. En ökad spridning av individuellt aktieäggande bland de anställda och en bredare rekrytering av styrelsemedlemmar till de stora kapitalmarknadsinstitutionerna skulle kunna vara tankbara reformer i detta syfte. Som vi vet diskuteras olika reformer langs dessa linjer i flera västeuropeiska länder. I vissa länder verkar emellertid fackföreningsledarna vara mer intresserade av att antingen bibehålla status quo i detta avseende eller att uppnå en fackförenings-

kontroll av företag och kapitalförvaltning, snarare än av individuellt ägande av aktiekapital bland löntagarna. Det verkar också som om många av dem som skarpast kritiserar dagens starkt koncentrerade aktieinnehav motsätter sig alla försök att åstadkomma en jämnare fördelning av aktieinnehaven bland enskilda hushåll.

Det är troligen inte mindre svårt att minska västekonomiernas inflationistiska tendenser. En tänkbar strategi skulle kunna vara att försöka klargöra att, som McCracken-rapporten uttrycker det, regeringarna inte kan garantera full sysselsättning oberoende av hur priser, löner och andra ekonomiska faktorer utvecklar sig. Eller, för att tala klarspråk: fackföreningsledarna blir tvungna att bära ett större ansvar än hittills för sysselsättningen i vårt samhälle. I relativt små länder där en stor del av produktionen exporteras och där löneförhandlingarna utmärks av en hög grad av koncentration, skulle man kanske kunna uppnå detta genom att övertyga de anställda och deras fackföreningar om att sysselsättningsnivån påverkas negativt om man snabbt ökar den nominella lönen. Man skulle to m kunna påpeka, att sysselsättningsnivån i den konkurrensutsatta sektorn (framförallt industrin) påverkas mer av löneförhandlingarna än av den inhemska efterfrågepolitiken, åtminstone så länge växelkursen inte anpassas fullt ut. Det är troligen svårare att förmedla budskapet att fackföreningarna skall bära ett större ansvar för sysselsättningen i större, inte fullt så exportberoende länder, i synnerhet om löneförhandlingarna är starkt decentraliserade, eftersom högre löner inte på samma tydliga sätt påverkar sysselsättningen i den konkurrensutsatta sektorn i dessa länder. De negativa sysselsättningseffekterna, som följer av stora nominella lönelöft i sådana länder, är mer indirekta och härstammar delvis

från inflationens effekter på den offentliga politiken.

För att sammanfatta: såväl försök att öka toleransen för vinster som försök att minska inflationstendensen i ekonomierna förefaller kräva en förändrad roll för de anställda och fackföreningarna i samhället. Den keynesianska revolutionen skapade en överdriven bild av vad regeringarna kan åstadkomma för medborgarna genom makroekonomisk politik. Det kan nu vara dags att påpeka gränserna för regeringarnas kunskaper och möjligheter och att betona det ansvar som även andra grupper, t ex fackföreningarna, har för den makroekonomiska utvecklingen, inte minst för sysselsättningen.

• Det mest uppenbara bidrag regeringar kan lämna med hjälp av *mikroekonomisk politik* för att öka anpassningsförmågan i våra ekonomier är troligen att avreglera marknaderna och att modifiera de kvarvarande reglerna i syfte att återställa flexibilitet på marknaderna för arbetskraft, varor och tjänster, kapital och företagande. Vårt samhälle är kanske tillbaka i en situation som inte är helt olik den som fanns på 1700-talet och i början av 1800-talet, då regeringarna betraktade det som nödvändigt att avlägsna både de kvarvarande resterna av skråväsendet och talrika merkantilistiska åtgärder som förhindrade rörlighet, flexibilitet och innovativ förmåga i västerlandets ekonomiska system, trots att dessa regleringar ofta låg i vissa organiserade gruppers kortsiktiga ekonomiska intressen.

Hur viktiga olika åtgärder för att minska reglerna än är, så ger de regeringarna en i huvudsak *negativ* roll på det mikroekonomiska fältet, nämligen att avlägsna några av de hinder för anpassning som de själva skapat. Kan regeringar kanske även vidtaga några *aktiva* (positiva) åtgärder vad gäller anpassningsmekanismerna? I det avseendet går

uppfattningarna givetvis isär. Jag tror ändå att de flesta kunniga bedömare idag håller med om att det finns ett stort behov i våra ekonomier av att utvidga sådana offentliga program som ger ekonomisk ersättning och omskolning för dem som tvingas byta jobb. Förutom sådana åtgärder är det svårt att skapa politisk förståelse för behovet av kontinuerliga omfördelningar i ekonomin. Regeringar har också en viktig roll att spela när det gäller att forse ekonomierna med sådana "offentliga" produktionsfaktorer som en fysisk och immateriell infrastruktur, dvs transportsystem, god tillgång på energi och andra råvaror, grundforskning och troligen också stöd till utvecklingsarbete.

Det är mera tveksamt om regeringarna verkligen kan hjälpa till när det gäller att förbättra effektiviteten och flexibiliteten i våra ekonomier genom att försöka att *förutsäga* och kanske även *styra* resursflödet till speciella områden (förutom vad gäller statliga åtgärder inom offentlig infrastruktur, som påpekades ovan). En uppenbar svårighet för myndigheterna när det gäller att ge "positiva" bidrag av denna typ, är naturligtvis att det kan vara omöjligt att göra goda prognoser på en hög politisk nivå vad gäller framtidens komparativa fördelar och nackdelar för olika produktionssektorer i ekonomin. En annan svårighet är givetvis det tidigare påpekade förhållandet att olika påtryckningsgrupper, och även den politiska konkurrensen, ofta tvingar regeringar att stödja produktionssektorer med stadigt minskade möjligheter att hävda sig gentemot den internationella konkurrensen.

Det är naturligtvis troligt att högt utvecklade länder kommer att ha framtida komparativa fördelar i produktionssektorer som utnyttjar unik organisatorisk och teknologisk sakkunskap snarare än i sektorer med rutinproduktion. Vi skulle därför förvänta oss komparativa *nackde-*

lar i framtiden inte bara i arbetsintensiva sektorer som teko-, läder-, skoindustri, sportartiklar, enkla elektriska och elektroniska produkter osv utan också i ett antal kapitalintensiva sektorer som utnyttjar en standardiserad teknologi, som delar av stål- och varvsindustrin, den kemiska industrin och kanske också bilindustrin.

Samma grundargument skulle kunna användas för att förutse vissa aktiviteter med framtida komparativa fördelar för högt utvecklade länder. Företag med en hög innovationstakt kan överleva som "produktcykelföretag", dvs företag som successivt skapar nya produkter. Andra företag kan finna det lönsamt att förändra sin verksamhet från att sälja individuella varor till att sälja individuella tjänster eller till hela system av tjänster och hela fabriker. Ytterligare andra företag kan välja att producera eller sätta samman mycket specialiserade delar inom ramen för ett internationellt integrerat produktionssystem, medan andra kan blomstra som specialister i marknadsföring eller finansiering, alldeles oavsett om de tillverkar produkter själva eller inte.

Förutsagelser av det här slaget är emellertid alldeles för vaga för att vara till någon större hjälp för centralplanerare – eller för någon annan heller för den delen. Beslut som gäller investeringar och produktion måste bindas till *speciella* varor och tillverkningsprocesser snarare än till vissa industrier eller allmänt beskrivna ekonomiska aktiviteter. Frågan gäller ofta inte vilken "industri" ett land skall satsa på utan vilka *delkomponenter* i en viss produkt som skall produceras hemma och vilka som skall importeras. Slutsatsen är att en centraliserad prognosverksamhet och en centraliserad fördelning av resurserna inte är lovande vägar, när det gäller att upptäcka eller stimulera kommande komparativa fördelar i högt utvecklade ekono-

mier – även bortsett från den tidigare omnämnda benägenheten hos regeringar att subventionera gamla företag och produkter snarare än nya.

Den mest löftesrika metoden att upptäcka och stimulera nya komparativa fördelar är därför troligen, liksom tidigare i västerlandets ekonomiska historia, en *decentraliserad sökprocess* av individer i existerande och nystartade företag. Dvs en sökprocess ägnad att utnyttja den decentraliserade och splittrade karaktären hos vår kunskap om produktionsteknologi, smak och specifika gynnsamma möjligheter. Den huvudsakliga roll som den makroekonomiska och den mikroekonomiska politiken kan spela (den sk industripolitiken inkluderad) är därför helt enkelt att skapa en sådan social, politisk och ekonomisk *omgivning* som leder till ett effektivt och flexibelt decentraliserat beslutsfattande. En sådan omgivning omfattar såväl fysisk som immateriell infrastruktur, fungerande marknader, tillfälle till lönsamma investeringar som nödvändiga incitament. Eftersom storföretagare ibland är lika närsynta och inflexibla som byråkrater, är det nödvändigt att den miljö som skapas också är gynnsam för tillväxten av små och medelstora företag, liksom för startande av nya företag.

4. Eftersom politiska beslut bär ett stort ansvar för nedgången i våra ekonomiers flexibilitet, är det inte uppenbart att denna process går att stoppa. Det finns huvudsakligen två ansatser, när man analyserar denna viktiga fråga. Man skulle kanske kunna hävda att bättre råd från ekonomer och en bättre informerad allmänhet skulle förbättra den förda politiken, och förvisso måste en övertygad anhängare av den demokratiska beslutsprocessen vara tilltalad av denna idé.

Frågan är emellertid om detta räcker. De politiska åtgärder som minskat våra ekonomiers flexibilitet är troligen inte i

första hand en följd av okunnighet eller dumhet hos politikerna eller allmänheten. Den beror förmodligen istället på grundläggande drag i de politiska mekanismerna i ett system med hård konkurrens mellan olika politiska partier. En möjlig kompletterande strategi till bättre information bland politiker och allmänhet kan därför vara att försöka ändra spelreglerna i den politiska beslutsprocessen, omfattande även de politiska institutionerna och grundlagarna. De existerande spelreglerna verkar gynna kortsiktiga beslut i form av regleringar och subventioner, som kanske förbättrar en regerings kortsiktiga popularitet hos vissa marginal- och påtryckningsgrupper, men som skapar svåra långsiktiga ekonomiska problem för samhället som helhet.

Med denna institutionella ansats skulle ett viktigt inslag i en mer anpassningsvänlig ekonomi kunna vara att reformera några av de institutioner och mekanismer som verkar i det demokratiska beslutsfattandet. Syftet skulle vara att underlätta beslut, som har en längre tidshorisont och som i högre grad betonar allmänna intressen snarare än intressen hos speciella befolkningsgrupper till nackdel för resten. Jag är inte i första hand ute efter att idag rekommendera några specifika reformer längs dessa linjer. Bara att nämna tänkbara reformer av det här slaget leder till att man anklagas för naivitet och brist på förståelse av vad som är "politiskt möjligt". Om vi för tillfället bortser från den typen av anklagelser, skulle vi kanske bland tänkbara reformer kunna nämna längre valperioder, tätare användning av folkomröstningar i specifika frågor, krav på permanenta samlingsregeringar där alla politiska partier ingår i avsikt att minska konkurrensen mellan olika politiska partier, en större grad av oberoende för centralbanken och kanske också krav på kvalificerad majoritet för vissa typer av beslut, t ex detaljregleringar och subventioner som gäller

ekonomiska aktiviteter i individuella företag och individuella hushåll.

Eftersom många av de marknadsimperfectioner som skapats genom politiska beslut hänger ihop med ökade offentliga utgifter, borde vi kanske också börja fundera på en regel som binder beslut att öka offentliga utgifter till *samtida* beslut om höjda skatter för att finansiera just dessa utgiftsökningar; högre grad av avgiftsbeläggning för offentliga tjänster; kanske också vägran från statens sida att samla in skatter åt kommunerna i länder där kommunerna har en hög grad av bestämmanderätt då det gäller utgiftsbeslut. Alla är tänkbara metoder för att begränsa de offentliga utgifterna till vad medborgarna värderar högre än privat konsumtion. Hårdare internationella regler för utnyttjande av selektiva subventioner och andra diskriminerande åtgärder borde kanske också övervägas, troligen inom ramen för GATT-samarbetet.

Att helt enkelt förklara att *alla* typer av politiska reformförslag langs dessa linjer är naiva, kommer enligt min mening troligen att innebära att de nuvarande anpassningssvårigheterna i vastekonomierna blir permanenta.

5. Men kan vi då inte helt enkelt säga att vi nu är så rika att vi har råd att avstå från ytterligare omfördelningar av produktionsresurser? Antag t ex att det visar sig omöjligt att öka ekonomiernas anpassningsförmåga – vare sig genom att vi får skickligare beslutsfattare och en bättre informerad allmänhet eller genom reformer av det politiska beslutsfattandets mekanismer. Skulle det vara så allvarligt?

När man försöker att besvara den frågan måste man komma ihåg att en sådan strategi kanske inte är en realistisk lösning, eftersom en vägran att omdisponera produktionsresurser i själva verket kan leda till en gradvis *fallande* levnads-

standard i en värld där konkurrenssituationen på världsmarknaderna hela tiden förändras. Förädlingsvärdet i olika produktionssektorer kan genom konkurrensen från världsmarknaderna minska till och med till noll eller till negativa tal i många produktionssektorer. I själva verket har detta redan inträffat i många utvecklade ekonomier, tex i varvsindustrin, där marknadsvärdet av insatsvarorna nu för tiden ofta är större än marknadsvärdet av de fartyg som produceras. Med andra ord: skeppsbyggnad är i dessa länder en negativ produktionsprocess

genom vilken utmärkta råmaterial och insatsvaror förvandlas till skrot, även om denna speciella typ av skrot kallas "fartyg". Om vi vill undvika en liknande utveckling i andra produktionssektorer, med allvarliga risker för en gradvis fallande levnadsstandard, är det klokt att återvända till ett ekonomiskt system som är tillräckligt flexibelt för att kunna utföra den nödvändiga omställningen av resurser i ekonomin.

Översättning: Kerstin Amnerth